

Bilecik türkülerinin müzikal ve edebi açıdan incelenmesi

Musical and literary analysis of bilecik folk songs

Erdal Uludağ¹, Koray İlgar²

¹ Anadolu Üniversitesi, Devlet Konservatuvarı, Eskişehir, Türkiye.

² Trabzon Üniversitesi, Devlet Konservatuvarı, Trabzon, Türkiye.

ÖZ

Nitel araştırma yöntemi kapsamında yapılandırılan bu çalışmada, "TRT Türk Halk Müziği Repertuarında yer alan Bilecik türküleri müzikal ve edebi açıdan hangi özelliklere sahiptirler?" sorusuna yanıt aranmıştır. Çalışma doğrultusunda, TRT Türk Halk Müziği Repertuarında yer alan Bilecik türküleri literatür taraması ve doküman incelemesi teknikleri kullanılarak tespit edilmiştir. Bu bağlamda elde edilen verilerin ışığında, kayıt altına alınmış olan 77 adet Bilecik türküsü içerik analizine tabi tutularak makam dizisi, ses genişliği, ritmik yapı, konu, hece ölçüsü yapısı ve kafiye düzeni kategorileri kapsamında incelenmiş ve adı geçen her bir kategorinin kullanım sıklıklarının ve yüzdelik oranlarının dağılımını gösteren grafik tabloları üzerinden ayrıntılı betimsel analizleri yapılmıştır. Çalışma kapsamında yapılan kategorisel içerik analizi sonucunda; Bilecik türkülerinin Hüseyini, Uşşak, Hicaz, Gülizar, Segâh, Eviç, Karcıgar, Mahur, Hüseyini+Hicaz, Nikriz, Ferahnak, Buselik, Segâh+Hüzzam, Karcıgar+Mahur, Rast+Zirgüleli Suzinak, Buselik+Uşşak ve Çargâh+Bayati Şiraz şeklindeki farklı makam dizilerine sahip oldukları; 5 ila 10 perde arasında değişen ses genişliklerinin bulunduğu ve söz konusu türkülerde 9/8'lik, 4/4'lük, 2/4'lük ve 9/4'lük şeklindeki çeşitli ritmik yapılarla birlikte 12/8'lik+15/8'lik, 7/8'lik+9/8'lik+5/8'lik gibi birden fazla çeşitli ritmik yapıların da bir arada kullanıldığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte, Bilecik türkülerinin edebi açıdan analizinde konu bakımından Aşk-Sevda, Ayrılık, Ağıt, Kına-Düğün, Tabiat ve İlahi temalarının ağırlıklı olarak işlendiği; türkülerin sözlerinde 11'li, 7'li ve 8'li hece ölçülerinin ağırlıklı olarak kullanıldığı ve ayrıca bu türkülerin sözlerinin çoğunluğunda "aaa" ve "aaba" şeklindeki kafiye düzenlerinin hâkim olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Tarihsel geçmişi ve coğrafi konumu açısından üç bölgenin kesişim noktasında bulunan Bilecik ilinin türkülerinin de içerdikleri makamları, ritmik yapıları ve konuları bakımından Türk halk müziğine yönelik zengin bir çeşitlilik sunduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar kelimeler: Türk halk müziği, Bilecik türküleri, makam, ritmik yapı, edebi özellikler

ABSTRACT

In this study, which is structured within the scope of qualitative research method, an answer to the question "What musical and literary characteristics do Bilecik folk songs in TRT Turkish Folk Music Repertoire have?" was sought. In line with the study, Bilecik folk songs in the TRT Turkish Folk Music Repertoire were identified using literature review and document analysis techniques. In the light of the data obtained in this context, 77 recorded Bilecik folk songs were subjected to content analysis and examined under the categories of maqam sequence, sound width, rhythmic structure, theme, syllable meter structure and rhyme scheme, and detailed descriptive analysis was made through graphic tables showing the distribution of the frequency of use and percentage rates of each category mentioned. As a result of the categorical content analysis conducted within the scope of the study; Bilecik folk songs have different maqam scales such as Hüseyini, Uşşak, Hicaz, Gülizar, Segâh, Eviç, Karcıgar, Mahur, Hüseyini+Hicaz, Nikriz, Ferahnak, Buselik, Segâh+Hüzzam, Karcıgar+Mahur, Rast+Zirgüleli Suzinak, Buselik+Uşşak and Çargâh+Bayati Şiraz; They have sound widths ranging from 5 to 10 pitches and it has been determined that in these folk songs, various rhythmic structures such as 9/8, 4/4, 2/4 and 9/4 are used together with various rhythmic structures such as 12/8 + 15/8, 7/8 + 9/8 + 9/8 + 5/8. In addition, in the literary analysis of Bilecik folk songs, it has been concluded that the themes of love, separation, lament, henna ceremony-

Erdal Uludağ – euludag@anadolu.edu.tr

Geliş tarihi/Received: 17.10.2024 – Kabul tarihi/Accepted: 22.12.2024 – Yayın tarihi/Published: 30.12.2024

Telif hakkı © 2024 Yazar(lar). Açık erişimli bu makale, orijinal çalışmaya uygun şekilde atıfta bulunulması koşuluyla, herhangi bir ortamda veya formatta sınırsız kullanım, dağıtım ve çoğaltmaya izin veren [Creative Commons Attribution License \(CC BY\)](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/) altında dağıtılmıştır.

Copyright © 2024 The Author(s). This is an open access article distributed under the [Creative Commons Attribution License \(CC BY\)](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium or format, provided the original work is properly cited.

wedding ceremony, nature and hymn are predominantly covered in terms of subject matter; 11, 7 and 8-syllable meters are predominantly used in the lyrics of the folk songs, and the rhyme schemes of "aaa" and "aaba" are dominant in the majority of the lyrics of these folk songs. It has been concluded that the folk songs of Bilecik province, which is located at the intersection of three regions in terms of its historical past and geographical location, offer a rich variety of Turkish folk music in terms of their maqams, rhythmic structures and subjects.

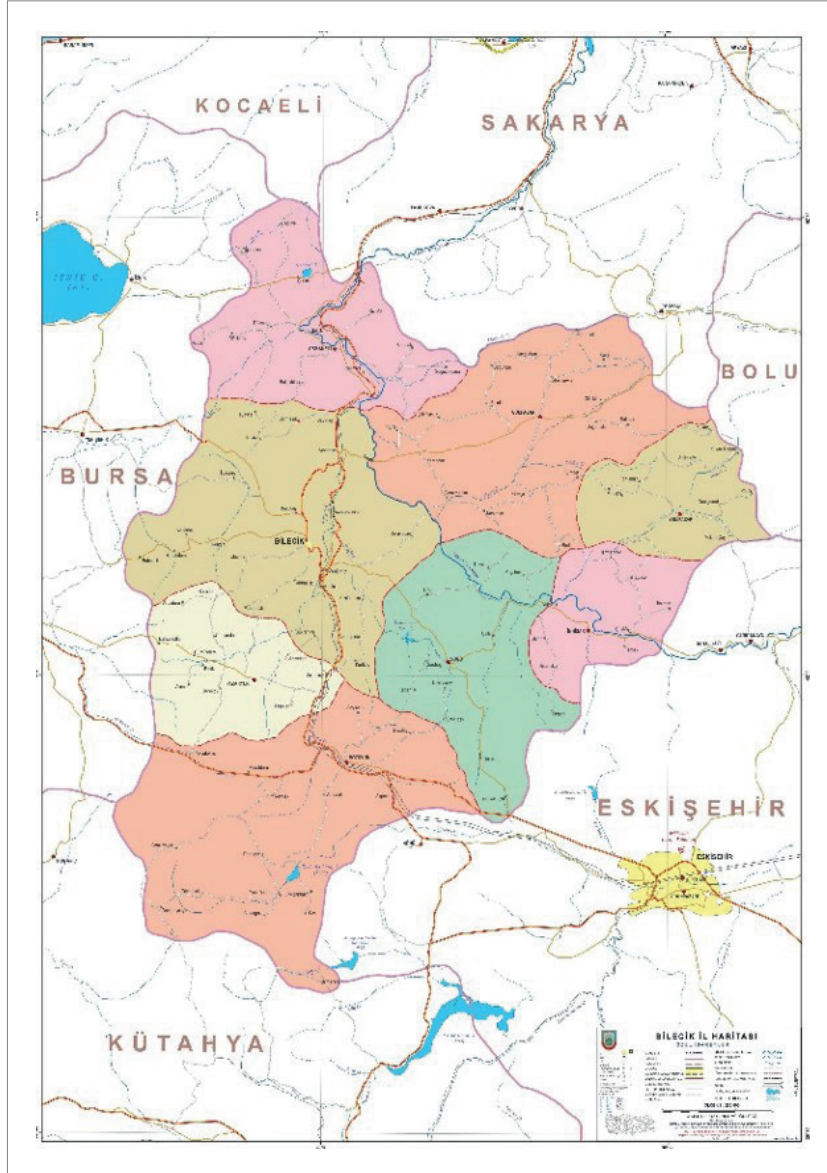
Keywords: Turkish folk music, Bilecik folk songs, maqam, rhythmic structure, literary features

1. GİRİŞ

Marmara Bölgesi'nin güney doğusunda yer alan Bilecik ili; Marmara, Karadeniz, İç Anadolu ve Ege Bölgelerinin kesim noktaları üzerinde konumlanmıştır. Doğusunda Bolu ve Eskişehir, güneyinde Kütahya, batısında Bursa, kuzeyinde ise Sakarya illeri ile çevrili konumdadır. Zengin doğal güzelliklere sahip olan yöre antik çağlardan günümüze tarihin izlerini taşımaktadır. Bilecik İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü verilerine göre Bilecik ili, 4302 km²'lik yüzölçümü ile Türkiye'nin en küçük illerinden birisi olarak bilinmektedir. Bilecik ilinin Bozüyük, Gölpaazarı, İnhisar, Osmaneli, Pazaryeri, Söğüt ve Yenipazar ilçeleri dahilinde toplam 243 köyü bulunmaktadır (Bilecik İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Web Sayfası, t.y.-a)..

Şekil 1

Bilecik ili haritası

Bilecik Valiliği'nin kayıtlarına göre Bilecik yöresinin bilinen tarihi antik çağda M.Ö.1950'lili yıllarda Trakya kavimlerinden Thynler'le başlamaktadır. Bilecik yöresi daha sonraki dönemlerde sırasıyla Mısır, Hitit, Frig, Kimmer, Lidya, Pers, Makedonya, Bitinya Krallığı, Roma İmparatorluğu, Bizans İmparatorluğu ve Osmanlı İmparatorluğu'nun yönetimi altına girmiştir. Bilecik yöresinin tarihte bilinen ilk adı Belekoma'dır. Tarihi boyunca birçok medeniyete ev sahipliği yapan Bilecik'in Söğüt ilçesi Osmanlı İmparatorluğu'nun kurulduğu yer olma özelliği ile büyük bir öneme sahiptir. Günümüzde çok sayıda arkeolojik ve tarihi eseri bünyesinde barındıran Bilecik ilinde Osmanlı dönemine ait çok sayıda türbe, cami, han, hamam, sivil mimari vb. yapılar bulunmaktadır (T.C. Bilecik Valiliği Web Sayfası, t.y.).

İnsanlık tarihi boyunca dünyanın farklı coğrafyalarında medeniyetler kurmuş olan çeşitli etnik toplulukların kendi kültürel gelenekleri ve yaşam biçimleri doğrultusundaki duygularını ve düşüncelerini dile getirme yöntemlerinden birisi de bu toplumların kendi kültürel kimlikleri ekseninde yarattıkları geleneksel halk müzikleridir. Dünyadaki farklı uluslara ait olan bu halk müzikleri kuşaktan kuşağa aktararak anonim olma özelliğini de kazanırlar. Geleneksel Türk halk müziği de söz konusu bu anonim olma özelliğini yüzyıllar boyunca gerçekleştirilen kuşaklar arası sözlü kültür aktarımı ve Anadolu coğrafyasının kadim kültürel belleği sayesinde edinmiştir.

Ahmet Say, halk müziğini "Toplumların bütün boyutları ile hayatından kaynaklanan duygu, düşünce ve zevklerini işleyerek dile getiren, ait oldukları toplumun kültürünü yansıtan sözlü ve sözsüz eserlerdir" şeklinde tanımlamıştır (1992, s. 557).

Anadolu'da yüzyıllardır köklü ve zengin bir kültürel miras olarak yaşatılan ve kadim bir geçmişe sahip olan Türk halk müziği, Anadolu insanının kendisine özgü karakterini, duygularını, düşüncelerini, sevinçlerini, acılarını, hayallerini, umutlarını, geleneklerini, örf ve adetlerini, inançlarını, değerlerini, kültürel kimliğini, kısacası onun tüm yaşanmışlıklarını konu alan yalın ezgilerden ve sözlerden oluşan geleneksel bir müzik türüdür.

Zeki Büyükyıldız, Türk halk müziğinin içerdiği unsurların önemine dikkat çekerek "Türk halkının ulusal müziği olan halk müziğimiz, yörelere göre halkın genel yaşam tarzı yanında, tarihi, coğrafya, dil bilimsel ve sosyal unsurları bünyesinde bulunduran, ulusal kültürümüzün yapı taşlarından biridir" şeklinde bir açıklamada bulunmuştur (2009, s. 13).

Zeki Nacakcı ise Türk halk müziğini, tarihsel süreç içerisinde Türk halkının yaşanmışlıkları sonucunda duygularını ve düşüncelerini herhangi bir kural gözetmeksizin ezgilere dönüştürdüğü bir müzik olarak tanımlamıştır (2007, s. 5).

Veysel Arseven ise, halk müziğinin oluşması ve yayılması ile ilgili olarak "Halkın içinden doğan, herhangi bir sanat kaygısı duyulmadan içten gelen duygularla bir anda ortaya çıkan, dilden-dile, kulaktan-kulağa yayılarak yine halk tarafından benimsenen müzik türü halk müziğinin genel tanımını oluşturmaktadır" şeklinde bir görüş belirtmiştir (2004, s. 305).

Buraya kadar yapılmış farklı tanımlardan yola çıkarak Türk halk müziğinin Anadolu halkının yöresel kültürünü, gündelik yaşam pratiklerini ve geleneksel kimliğini tamamen saf, doğal ve içten gelen duygularla, yalın, otantik ve doğrudan bir şekilde ilhamlı ezgilere dönüştürerek türküler aracılığıyla dile getirdiği irticali ve anonim bir müzik türü olduğunu söylemek mümkündür.

Türk halk müziği denildiğinde ilk akla gelen müzikal unsur türkü formudur. Türkü terimine ilk olarak Ali Şir Nevâyî'nin Mîzânü'l-Evzân adlı eserinde rastlanmaktadır. Söz konusu eserde "O haddinden fazla beğenilen ve ruha ferahlık veren zevk u safaya düşkün kimselere faydalı ve meclisleri süsleyici bir şarkı türüdür. Şöyle ki, bu türü güzel söyleyen kimseleri sultanlar himaye eder, Türkî-gûy lakabı ile meşhurdurlar. Bu da Remeli müsemmen-i mahzûf vezninde tertip edilir" şeklinde bir türkü ile ilgili bir açıklama bulunmaktadır (Bekki, 2004, s. 25).

Ünal İmik, türkü ile ilgili olarak "Anadolu müzik kültüründeki en önemli yapı taşlarının başında hiç şüphesiz türkülerimiz gelmektedir. Türküleri, bir anlamda Anadolu halkının yaşam biçiminin müziksel bir form yapısına dönüşmüş hali olarak tanımlamak mümkündür" şeklinde bir tespitte bulunmuştur (2014, s. 183).

TRT Türk Halk Müziği Repertuarının önemli bir kısmını oluşturan türküler, kültürel bellek ve sözlü kültür aracılığıyla yüzyıllar boyunca kuşaktan kuşağa aktarılmıştır. Türk halk müziği sanatçısı Mehmet Özbek (1994, s. 64) bu konuya ilişkin görüşlerini şu ifadelerle dile getirmiştir:

Türküler halkın malı, sevilmiş, beğenilmiş ve ağızdan ağza dolaşan kültür ürünleri olduklarına göre yayılmaları pek tabiidir. Sosyal bir temele, yüklü bir duyguya, kuvvetli bir müziğe dayanan türküler, asker ocaklarında, düğün-dernek ve kır eğlencelerinde, okullarda, halk sanatçıları, öğretmenler, askerler, köçekler ve çalgıcılar aracılığıyla daha geniş çevrelere yayılırlar.

Bu bilgi doğrultusunda Türk halk müziğinin en önemli kültür ürünleri olan türkülerin daha geniş çevrelere ulaşarak yaygınlık kazanmalarında ve daha çok insan tarafından çalınıp söylenmelerinde Anadolu halkının kültürel belleğinin ve sözlü kültür geleneğinin çok ciddi ve belirleyici bir işleve sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Türkülerde hayata dair; aşk-sevda, ekin-harman, düğün, kına, destan, öğüt, ağıt, övgü, taşlama, beddua, ninni, iş ve meslek, askerlik ve seferberlik gibi birçok konu işlenmiştir (Emnalar, 1998, s. 28). Bu bağlamda Türk halk müziğinin özünü, doğasını ve geleneksel kimliğini duygulu, içten ve etkili bir şekilde yansıtan türkülerin konu ve içerik bakımından çok çeşitli, renkli ve zengin bir folklorik nitelik ortaya koyduğu söylenebilir.

Yüzyıllar boyunca Anadolu coğrafyasının farklı yörelerinde üretilmiş olan Türk halk müziği ürünlerinin derlenmesi gerektiği düşüncesi ilk olarak 1898 yılında Rauf Yekta tarafından ileri sürülmüştür. 1925 yılında Maarif Vekaleti Hars Dairesi (Millî Eğitim Bakanlığı Kültür Dairesi) tarafından oluşturulan heyette bulunan Seyfettin Asaf [Asal] ve Sezai Asaf [Asal] Batı Anadolu'yu dolaşarak 64 ezgi derlemiş, bu ezgilerin notaları Yurdumuzun Nağmeleri adıyla 1926 yılında yayınlanmıştır (Kaya, 2014, s. 5). Darülelhan 1924 yılında halk müziği ezgilerini derlemek amacıyla bir anket düzenlemiş, sonrasında ise 1926-1929 yılları arasındaki yaz aylarında düzenlediği dört adet derleme gezisi ile bu çalışmalara devam etmiştir. Darülelhan'ın yaptığı bu derleme gezilerinden alınan 671 adet ezgi, 14 fasikül halinde halk müziği külliyesi olarak 1931 yılında yayınlanmıştır (Kaya, 2014, s. 5).

En kapsamlı derleme gezileri ise 1937-1952 yılları arasında Ankara Devlet Konservatuvarı tarafından yürütülmüş, böylelikle Anadolu'nun birçok yöresi genelinde toplam 16 adet derleme gezisi yapılmıştır. Bu derleme gezilerinden 13. s. ise 1949 yılında Eskişehir ve Bilecik illerine yönelik olarak gerçekleştirilmiş ve toplamda 117 adet ezgi kayıt altına alınmıştır (Elçi, 1997, s. 79-81).

Bu derleme gezisinin Bilecik ayağı 1949 yılının temmuz ayının 14'ünde Bozüyük'te, 15-17'sinde Bilecik'te, 18-19'unda Gölpazarı'nda, 20-21'inde Söğüt'te, 22'sinde tekrar Bilecik'te ve son olarak da ayın 23'ünde Osmaneli'nde gerçekleştirilmiş ve görevli heyet derleme gezisi çalışmalarını tamamlamıştır (Kaya, 2014, s. 18). Daha sonraki dönemlerde de yine Bilecik yöresi kapsamında çeşitli türkü derleme çalışmaları yapılmış ve bu çalışmalar sonucunda derlenen çok sayıda Bilecik türküsü Türk halk müziğine ve TRT repertuarına kazandırılmıştır.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada, köklü ve zengin bir tarihsel geçmişe ve yöresel kültüre sahip olan Bilecik iline ait türkülerin müzikal ve edebi açıdan incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu bağlamda "TRT Türk Halk Müziği Repertuarında yer alan Bilecik türküleri müziksel ve edebi açıdan hangi özelliklere sahiptirler?" sorusuna yanıt aranmıştır.

1.2. Araştırmanın Önemi

Bu çalışma, Bilecik türkülerinin müzikal ve edebi analiziyle ilgili yapılmış akademik nitelikteki ilk makale olması nedeniyle önem arz etmektedir. Bununla birlikte çalışma, Bilecik türkülerinin müzikal ve edebi bileşenleri ile kodlarının yapılan analiz sonucunda tespit edilerek ortaya çıkarılması açısından da ayrıca öneme sahiptir.

2. YÖNTEM

Nitel araştırma yöntemi doğrultusunda yapılandırılmış olan bu çalışma literatür taraması, doküman incelemesi ve içerik analizi teknikleri kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırma ile ilgili Ali Yıldırım ve Hasan Şimşek (2016, s. 41) şu bilgileri vermektedirler:

Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir şekilde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir. Başka bir deyişle nitel araştırma, kuram oluşturmayı temel alan bir anlayışla sosyal olguları bağlı buldukları çevre içerisinde araştırmayı ve anlamayı ön plana alan bir yaklaşımdır.

Yıldırım ve Şimşek (2016, s. 189), doküman incelemesini araştırılması hedeflenen olgu ya da olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsayan bir yöntem olarak tanımlarlarken, Niyazi Karasar (2014, s. 183) ise bu yöntemi "var olan kayıt ve belgeleri inceleyerek veri toplama" şeklinde tanımlamaktadır. Bu çalışmada, doküman incelemesi yöntemiyle elde edilen verilerin betimsel analizleri yapılmıştır. Betimsel analizde veriler belirlenmiş temalar doğrultusunda özetlenerek yorumlanmaktadır. Bu analiz türünün amacı ise bulguların düzenlenerek ve yorumlanarak okuyucuya sunulmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 239). Yine çalışma kapsamında Bilecik türkülerine yönelik kaynak araştırması yapılmış ve bu araştırma doğrultusunda TRT Türk Halk Müziği Repertuarında ve etnografik alan araştırmaları sonucunda yayımlanmış iki adet kitap çalışmasında Bilecik türkülerinin yer aldığı tespit edilmiştir. Yayımlanan söz konusu eserler yeni derlenmiş Bilecik türkülerinin notalarının yer aldığı kitaplardır. Bu kitaplardan ilki Abdullah Gündüz tarafından hazırlanan "Bilecik Türküleri", ikincisi ise Harun Taşcı ve Harun Atapay tarafından hazırlanan "Sandıktaki Türküler" başlıklı yayınlardır. Ancak çalışma, yalnızca denetimden geçerek TRT Türk Halk Müziği Arşivinde yer alan Bilecik yöresine ait türkülerin müzikal ve edebi analiziyle sınırlandırılmıştır.

Bu bağlamda, çalışma kapsamında TRT THM Repertuarında kayıtlı olan 77 adet Bilecik türküsü içerik analizi tekniği kullanılarak müzikal ve edebi açıdan incelenmiştir. Şener Büyüköztürk ve diğerleri (2019, s. 259), içerik analizi yönteminin tanımlamasını şu bilgileri vererek yapmaktadırlar:

İçerik analizi, belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik, yinelenebilir bir teknik olarak tanımlanır. Bir mesajın belli özelliklerinin objektif ve sistematik bir şekilde tanınmasına yönelik çıkarımların yapıldığı bir tekniktir.

Ali Yıldırım ve Hasan Şimşek'in (2016, s. 227) aşağıda verdikleri bilgilerin ışığında içerik analizi yönteminin nitel araştırmalardaki amacı ve işlevi genel olarak şu şekildedir:

İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Betimsel analizde özetlenen ve yorumlanan veriler, içerik analizinde daha derin bir işleme tabi tutulur ve betimsel bir yaklaşımla fark edilemeyen kavram ve temalar bu analiz sonucu keşfedilebilir. Bu amaçla toplanan verilerin önce kavramsallaştırılması, daha sonra da ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir biçimde düzenlenmesi ve buna göre veriyi açıklayan temaların saptanması gerekmektedir. (...) Bu çerçevede, içerik analizi yoluyla verileri tanımlamaya, verilerin içinde saklı olabilecek gerçekleri ortaya çıkarmaya çalışırız. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır.

Çalışma kapsamına alınan söz konusu 77 adet Bilecik türküsü makam dizileri, ses genişlikleri, ritmik yapıları, konuları/temaları, hece ölçüsü yapıları ve kafiye düzenleri kategorileri dahilinde içerik analizine tabi tutulmuştur. Yapılan bu analiz sonucunda elde edilen bulguların tablolar ve grafikler aracılığıyla saptanan dağılımları da sayısal ifadelerle gösterilmiş ve söz konusu bulgular betimsel analiz yönteminden yararlanılarak yorumlanmıştır.

2.1. Araştırmanın Etik İzinleri

Yapılan bu çalışmada "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan "Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler" başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Ayrıca ULAKBİM TR Dizin 2020 ölçütlerine göre çalışmada etik kurul onayını gerektiren herhangi bir verinin toplanmasına da ihtiyaç duyulmamıştır.

Araştırmacıların Makaleye Katkı Oranı Beyanı:

1. yazar katkı oranı: % 60

2. yazar katkı oranı: % 40

Yazarlar arasında herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması bulunmamaktadır.

3. BULGULAR

Çalışmanın amacı doğrultusunda TRT Müzik Dairesi Başkanlığı tarafından yayınlanan THM Repertuarı doküman inceleme tekniği kullanılarak taranmış ve bunun sonucunda ilgili repertuarda Bilecik yöresine ait olduğu belirtilen 77 adet kayıtlı türkü tespit edilmiştir. Söz konusu bu türküler müzikal ve edebi açıdan analiz edilerek Bilecik yöresi türkülerinin genel karakteri ve yapısı ortaya koyulmuştur. Bu bağlamda müzikal ve edebi analizleri yapılan 77 adet Bilecik türküsüne yönelik elde edilen bulgular tablolar ve grafikler eşliğinde sunulmaktadır.

Çalışma kapsamındaki Bilecik türkülerinin müzikal incelenmesinde söz konusu türkülerin makam dizileri, karar sesleri, ses genişlikleri ve ritmik yapılarıyla ilgili veriler analiz edilmiştir. Edebi incelemede ise bu türkülerde işlenen konular, söz yapılarındaki hece ölçüleri ve kafiye düzenleri analiz edilmiştir. Bu bağlamda aşağıdaki tabloda, TRT THM Repertuarında yer alan Bilecik türkülerinin müzikal ve edebi özellikleri ile ilgili genel bilgiler yer almaktadır.

Tablo 1

Bilecik türkülerinin müzikal ve edebi özellikleri

Rep. No	Türkünün Adı	Makam Dizisi	Ses Aralığı	Ritmik Yapı	Konu	Hece Ölçüsü	Kafiye Düzeni
2898	Altın Nalın (Gelin İlahisi)	Segâh	9	4/4	Kına Dügün	11	aaa/bb
4435	Annem Benim Sandığımı Açmasın	Hüseyni	8	4/4	Aşk Sevda	11	aaa/bb
3112	Aralıktan Candarmalar Bakıyor	Segâh	7	9/8	Aşk Sevda	11	aaa/bb
2899	Armut Dalda Dik Durur	Hicaz	6	4/4	Aşk Sevda	7	aaba/cdcd
4829	Arzum Gelir Samrudan	Gülizar	9	4/4	Aşk Sevda	7	aaba/ccdc
1305	Aşağıdan Gelen de Hanım Oynasın	Gülizar	8	9/8	Aşk Sevda	11	aaa/bb
3088	Aşağıdan Gelen de Hanım Oynasın	Mahur	7	9/8	Aşk Sevda	11	aaa/bb
1803	Aşağıdan Gelen Mangal Kömürü	Mahur	6	9/8	Aşk Sevda	11	aaa/bb
921	Ay Oğlan Tatar mısın	Hicaz	7	9/8	Aşk Sevda	7	aaba/cc
4237	Ayleme Gelin Ayleme (Kına Havası)	Segâh	7	9/8	Kına Dügün	8	aa/bb
1340	Ben Yâre Yolladım Bir Elmas Kutu	Eviç	9	9/8	Aşk Sevda	11	aaa/bbb
4431	Benim Yüküm Alıç Değil Elmadır	Muhaliif	7	9/8	Aşk Sevda	11	aaa/bb
1768	Bir İncecik Duman Tüter	Ferahnak	8	9/4	Aşk Sevda	11	aaa/bb
4401	Bir İncecik Yolum Gider Yemene	Hüseyni	8	7/8+9/8+5/8	Ağit	11	aaa/bb
4180	Biz Üç Kardeş İdik Bindiydik Ata (Alma da Çaylar Allı Gelini)	Çargâh+Bayati Şiraz	6	4/4+5/4	Ağit	11	aaa/bb

Rep. No	Türkünün Adı	Makam Dizisi	Ses Aralığı	Ritmik Yapı	Konu	Hece Ölçüsü	Kafiye Düzeni
4432	Bülbül Yuvan Yıkıldı mı (Güveyi Gezdirme Havası)	Uşşak	5	3/4	Ağıt	8	aaa/bb
4433	Çam Başına Çıra Koydum Yanmadı (Gelin Ağlatma Havası)	Uşşak	5	6/4+4/4	Kına Düğün	11	aa/bb
3113	Dabancam Karadağlı (Sarhoş Havası)	Uşşak	6	4/4	Aşk Sevda	7	aaba/cc
1989	Dabancam Karadağlı	Uşşak	7	4/4	Aşk Sevda	7	aaba/cc
4437	Dereli Köyünden Gece mi Geçtin	Hüseyini	8	4/4	Ağıt	11	aa/bb/cc
4233	Edirne'den Geldim Geçtim	Karcıgar+Mahur	9	9/8		8	aaa/bb
4525	Elli Değil Altmış Değil Yüz Değil	Hicaz	6	9/8	Aşk Sevda	11	aaa/bb
751	Elmanın Bir Yanı Pembe	Gülizar	9	9/8	Aşk Sevda	8	aaa/bb
997	Elmayı Nazik Soyarlar	Segâh	6	9/8	Aşk Sevda	8	aaaa/bccc
4430	Engürü'den Çıktım Yayan	Uşşak	6	4/4	Aşk Sevda	7	aaaa/bccc
2037	Erikten Kestim Deynek	Buselik+ Uşşak	6	4/4	Aşk Sevda	7	aaba/ccdc
1022	Et Koydum Tencireye	Mahur	10	9/4	Aşk Sevda	7	aaba/ccdc
4436	Evlerinin Önü Çınar Ağacı	Hicaz	9	4/4	Aşk Sevda	11	aaa/bb
1307	Evlerinin Önü Dumanlı Dayler	Uşşak	6	9/8	Aşk Sevda	11	aaa/bb
2932	Evlerinin Önü Nane	Hicaz	8	7/4	Aşk Sevda	8	aaa/bb
220	Gız Pınar Başında Yatmış Uyumuş	Uşşak	9	9/8	Aşk Sevda	11	aaa/bbcc
167	Gider İken Çevirdiler Yolumdan	Uşşak	6	9/8	Aşk Sevda	11	aaa/bb
108	Gitti Gelirim diye	Segâh	7	9/8	Aşk Sevda	7	aaba/ccdc
121	Goca Kapının Gullabı Ağır	Hüseyini	7	9/8	Kına Düğün	8	aaa/bbb
2939	Gökyüzünde Kartal Uçar	Hüseyini	7	9/8	Aşk Sevda	8	aaba/cc
1083	Güzel Adın İsmail	Rast+Zirgüleli Suzinak	9	4/4+2/4	Aşk Sevda	7	aa/bb
2942	Hamama Giderken Kunduram Kaydı	Karcıgar	8	4/4	Aşk Sevda	11	aa/bb
2035	Hanemize Payton Geldi Dayandı	Segâh	8	4/4	Ağıt	11	aaa/bb

Rep. No	Türkünün Adı	Makam Dizisi	Ses Aralığı	Ritmik Yapı	Konu	Hece Ölçüsü	Kafiye Düzeni
1991	Hanların Önüne Hasır Yayıldı	Hicaz	8	9/8	Ağit	11	aaa/bb
3114	Hastanenin Önüne Diktiler Çamı	Hüseyini	9	2/4	Ağit	11	aa/bb
2025	Havaya Bulut Ağdı	Gülizar	8	9/8	Aşk Sevda	7	aaba/ccdc
4236	Haydi Yallah Oyununa Maşallah (Erkek Zeybeği)	Segâh	8	9/4	Aşk Sevda	11	aa/bb
4527	İmanım Bandırma	Hicaz	6	7/8	Aşk Sevda	Serbest	Kafiyesiz
4235	İndim Derelerine (Ağır Oyun Havası)	Uşşak	5	9/8	Aşk Sevda	7	aaba/ccdc
3664	İndim Yârin Bahçesine	Hüseyini	10	7/2+4/4	Aşk Sevda	15	aaa/bb
4422	İnip Gelir Göldağı'nın Dumanı	Segâh	7	4/4	Tabiat	11	aa/bb
4403	Karaserin Ortasında	Hüseyini	7	4/4+6/4	Aşk Sevda	15	aa/bb
2951	Kaynar Kazan Taşmaz mı	Hüseyini	7	9/8	Aşk Sevda	7	aaba/cc
369	Kekliği Vurdum Daşda (Söğüt Zeybeği)	Nikriz	10	9/8	Aşk Sevda	7	aaa/bb
4463	Keten Gömlek En Olur	Hüseyini+Hicaz	7	4/4	Aşk Sevda	7	aaba/ccdc
4789	Koca Kayanın Yeşil Olur Pardısı	Gülizar	9	9/8	Aşk Sevda	11	aaa/bb
1717	Kıral'ın Kızı	Hicaz	9	4/4	Aşk Sevda	11	abb/cc
4617	Mavili Mavili Mor Çiçek (Yalelli)	Hicaz	7	4/4	Aşk Sevda	7	aaba/cc
2954	Memed'im Memed'im	Hüseyini	9	9/8	Ağit	11	aaa/bb
4399	Merdinden Gel Merdinden	Hüseyini	8	4/4	Aşk Sevda	7	aaba/ccdc
4881	Merdivanın Başları (Saniyem)	Hicaz	6	2/4	Aşk Sevda Ayrılık	7	aaba/ccdc
12	Merdivenden İnerken	Gülizar	10	9/8	Aşk Sevda	7	aaa/bb
4434	Mezarımı Derin Kazın	Eviç	7	12/8+15/8	Ağit	11	aaa/bb
3115	Muttalib'in Bayırı	Segâh	7	4/4	Aşk Sevda	7	aaba/ccdc
1990	Öte Yaka Urgan Burgan	Gülizar	9	9/8	Aşk Sevda	8	aaa/bbb
2210	Payton Geldi Meyhaneye Dayandı (Sarhoş Havası)	Eviç	8	4/4	Ağit	11	aaa/bb
3016	Pervaneler Şema Yanar (Güvey Götürme)	Buselik	8	4/4	İlahi	8	abcc/dddc

Rep. No	Türkünün Adı	Makam Dizisi	Ses Aralığı	Ritmik Yapı	Konu	Hece Ölçüsü	Kafiye Düzeni
825	Söğüd'ün Erenleri (Söğüt Zeybeği)	Eviç	10	9/4	Aşk Sevda	7	aaba/cc
2964	Sürmeli'nin Ortasında Dibeği	Segâh	6	4/4	Aşk Sevda Ayrılık	11	aaa/bb
4916	Şemsiyemin Ucu Baston	Uşşak	5	9/8	Aşk Sevda Ayrılık	8	aaa/bb
2965	Şu Bursa'nın Kestanesi	Gülizar	8	9/8	Aşk Sevda	8	aaa/bb
1500	Şu Lefke'nin Üstünü Duman Bürüdü	Gülizar	8	9/8	Aşk Sevda	11	aaa/bb
802	Şu Söğütte Bir Kuş Var (Kaşık Havası)	Nikriz	10	2/4	Aşk Sevda	7	aaba/cc
4234	Tilki Girdi Kümese (Kadın Çiftetellisi)	Uşşak	7	2/4	Aşk Sevda	7	aaba/ccdc
3689	Tiren Gelir Hoş Gelir	Gülizar	9	4/4+6/4+7/4+5/4	Aşk Sevda	7	aaba/ccdd
4421	Ufak Altının Dizisi	Uşşak	7	9/8	Aşk Sevda	8	aaa/bb
401	Uzun da Olur Ahlatlı'nın Çalısı	Hüseyini+ Hicaz	10	4/4	Ağit	11	aaa/bb
4526	Yar Oturmuş Dağ Başına	Karcıgar	8	18/8	Aşk Sevda	8	abcb/dddd
2763	Yel Eser Kum Savrulur	Gülizar	8	4/4	Aşk Sevda	7	aaba/ccdc
2366	Yol Üstüne Kura Koymuş Çıkırığı	Hicaz	7	4/4	Aşk Sevda	11	aa/bb
3020	Yüce Dağ Başında Bir Ulu Çınar	Hüseyini	8	4/4	Aşk Sevda	11	aaa/bb
4429	Yüksek Minareden Attım Kendimi	Hüseyini	6	9/8	Aşk Sevda	11	aaa/bb

Yukarıdaki Tablo 1'de yer alan verilerden yola çıkıldığında ilk olarak söz konusu türkülerin makamsal yapılarıyla ilgili bir değerlendirmede bulunmak yerinde olacaktır. Türk halk müziğinin en önemli bileşeni ve yapıtaşı niteliğindeki türküler geleneksel ezgi motiflerinden ve kalıplarından oluşturulmakla birlikte bu türküler çeşitli makamsal unsurları da kendi müzikal yapıları içerisinde barındırmaktadırlar. Türk makam müziğine yönelik olarak çeşitli nazariyatçılar tarafından makam kavramı ile ilgili birçok tanım yapılmış ve makamı oluşturan unsurlarla ilgili çeşitli bilgiler verilmiştir. Ekrem Karadeniz (1983, s. 64), makamı "Türk mûsikisinde belirli aralıklarla birbirine uyan mülayim seslerden kurulu bir gam içerisinde özel bir seyir kuralı olan mûsikî cümlelerinin meydana getirdiği çeşniye makam denir" şeklinde tanımlarken, İsmail Hakkı Özkan (2006, s. 116) ise "Makam, bir dizide durak ve güçlü arasındaki ilişkiyi belirtecek şekilde nağmeler meydana getirerek gezinmektir. Makamın en önemli perdeleri durak ve güçlü perdeleridir" şeklinde görüş bildirmiştir. Türk halk müziğindeki ezgiler doğaçlama olarak üretildikleri için yukarıda makam kavramıyla ilgili olarak yapılmış tanımlarda yer alan makamsal öğeleri tam olarak karşılamamaktadırlar. Bununla birlikte Türk halk müziğinde makamsal diziler ve ezgisel motiflerden yola çıkılarak eserlerin makamsal yapıları hakkında bir kanaate varılmaktadır. Aşağıdaki tabloda Bilecik türkülerinde kullanılan makamlar ve kullanım sayıları frekans (sıklık) ve yüzdelik oranları doğrultusunda verilmiştir.

Tablo 2*Bilecik türkülerinin makam dizileri*

Makam Dizileri	f	%
Hüseyni	13	16,9
Uşşak	12	15,6
Hicaz	11	14,3
Gülizar	11	14,3
Segâh	10	13
Eviç	4	5,19
Mahur	3	3,89
Karcığar	2	2,59
Nikriz	2	2,59
Hüseyni+Hicaz	2	2,59
Buselik	1	1,29
Ferahnak	1	1,29
Segâh+Hüzzam	1	1,29
Karcığar+Mahur	1	1,29
Rast+Zirgüleli Suzinak	1	1,29
Buselik+Uşşak	1	1,29
Çargâh+Bayati Şiraz	1	1,29
Toplam	77	100

Tablo 2 incelendiğinde 77 adet Bilecik türküsü içerisinde 13'ünde %16,88 oranıyla en çok Hüseyni makamının kullanıldığı görülmektedir. Bunu müteakiben söz konusu Bilecik türküleri içerisinde 12 türküde %15,58 oranıyla Uşşak makamının, 11 türküde %14,28 oranıyla Hicaz makamının ve 11 türküde yine %14,28 oranıyla Gülizar makamının, 10 türküde %12,98 oranıyla Segâh makamının, 4 türküde %5,19 oranıyla Eviç makamının, 3 türküde %3,89 oranıyla Mahur makamının, 2 türküde yine %3,89 oranıyla Karcığar makamının, 2 türküde %2,59 oranıyla Nikriz makamının, 1 türküde %1,29 oranıyla Buselik makamının ve yine 1 türküde %1,29 oranıyla Ferahnak makamının kullanıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca 6 adet Bilecik türküsünde farklı iki makamın birlikte kullanıldığı da görülmüştür. Bu bağlamda 2 türküde %2,59 oranıyla Hüseyni+Hicaz makamlarının, 1 türküde %1,29 oranıyla Segah+Hüzzam makamlarının, 1 türküde %1,29 oranıyla Karcığar+Mahur makamlarının, 1 türküde %1,29 oranıyla Rast+Zirgüleli Suzinak makamlarının, 1 türküde %1,29 oranıyla Buselik+Uşşak makamlarının ve son olarak yine 1 türküde %1,29 oranıyla Çargâh+Bayati Şiraz makamlarının birlikte kullanıldığı görülmektedir. Bilecik türkülerinde en çok ve ağırlıklı olarak Hüseyni, Uşşak, Hicaz, Gülizar, Segâh ve Eviç makamlarının kullanılmış olduğunu söylemek mümkündür.

Türk halk müziğinin en önemli bileşeni olan türküler genellikle 3 ila 14 ses aralığında ses genişliğine sahip olan otantik ve folklorik kültür ürünleridirler. Bu türkülerin ezgisel açıdan belirli bir perde sayısı ve ses genişliği kapsamında oluşturulmaları, onları yakan kişilerin anonim ve halktan insanlar olmalarıyla da yakından ilişkilidir. Bununla birlikte Anadolu halk türküleri, herhangi kurumsal ya da özel bir müzik eğitimi almamış kişilerin tamamen saf, doğal, yalın ve içten duygularıyla anlık olarak doğaçlama şeklinde yakıldıkları için söz konusu türkülerin ses genişliklerinin de belirli bir sınırlılık içerisinde bulunması bu bağlamda doğal bir durum olarak karşılanmalıdır. Aynı zamanda da Anadolu halk türkülerinin ses aralıkları, onları yakan anonim kişilerin müzikal yetenekleri, becerileri ve yaratıcılıklarıyla da ilgilidir ve bu doğrultuda da türküler ses genişliği bağlamında birbirlerinden farklılık gösterebilmektedirler. Ayrıca bu halk türkülerinin birçoğunun ezgilerinin gerek pestten ve gerekse tizden genişlemiş ezgilere sahip olmasında onları kendi sesiyle icra ederek doğaçtan yakan Anadolu insanının doğuştan gelen hançere kapasitesinin, yani doğal ses hacminin de kayda değer ölçüde etkili ve işlevsel olduğunu göstermektedir. Bilecik türküleri ses aralığı bakımından analiz edilmiş ve bulgular aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 3*Bilecik türkülerinin ses aralıkları*

Ses Aralığı	f	%
5	4	5,19
6	14	18,19
7	19	24,67
8	19	24,67
9	14	18,19
10	7	9,09
Toplam	77	100

Tablo 3 incelendiğinde 77 adet Bilecik türküsünün 19'unda %24,67 oranıyla 7 ses aralığı ve yine 19'unda %24,67 oranıyla 8 ses aralığı kullanıldığı görülmektedir. Aynı zamanda 14 adet türküde %18,19 oranıyla 6 ses aralığı ve yine 14'ünde de %18,19 oranıyla 9 ses aralığı kullanılmıştır. 10 ses aralığına sahip 7 adet türkü (%9,09 oranda) bulunurken 5 ses aralığında olan 4 adet türkü (%5,19 oranda) tespit edilmiştir. Elde edilen bu verilerin doğrultusunda 7 ve 8 ses aralığındaki türkülerin Bilecik yöresi türkülerinde çoğunluğu oluşturduğu anlaşılmaktadır.

Klasik Türk müziğinde saz ve söz eserleri makam ve usul yapılarıyla vücut bulurlar. Usul, klasik Türk müziğindeki eserlerin ritmik yapılarını tarif eden bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Usul kelimesi lügatta "(asıl) ana, baba, cedler, asıllar, kökler, temeller; bir ilmin, asıl mevzuundan önce öğrenilmesi lazım gelen husus, hususlar; bir hedefe ulaşmak için tutulan düzenli yol (tarz, metod, tertib)" (Yeğin vd., 1992, s. 1026) şeklinde tarif edilirken, Hurşit Ungay (1981, s. 8) ise usul kavramı için "belli düzümlerden yapılarak kalıp halinde saptanmış ölçülere usül denir" şeklinde bir tanım yapmıştır.

Klasik Türk müziğinde usul olarak adlandırılan ritmik yapılar aynı zamanda belirli vuruş şekilleri ve düzümleriyle icra edilmektedirler. Türk halk müziğindeki ritmik yapıların ise sabit vuruş şekilleri olmamakla birlikte, metrik yapıları yöreden yöreye farklılık gösterebilmektedir. Dolayısıyla da Türk halk müziğindeki eserlerde "usul" tabiri yerine "ritmik yapı" şeklinde bir söylem kabul görmeye başlamıştır. Bu açılarından değerlendirildiğinde çalışma kapsamında analiz edilen Bilecik türkülerinde tespit edilen ritmik unsurlar "ritmik yapı" olarak adlandırılmıştır. Bu bağlamda, söz konusu Bilecik türkülerinde yer alan ritmik yapılar ve kullanım sayıları frekans ve yüzdelik oranları doğrultusunda aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 4*Bilecik türkülerinin ritmik yapıları*

Makam Dizileri	f	%
9/8	32	41,56
4/4	25	32,46
9/4	5	6,49
2/4	4	5,19
3/4	1	1,29
7/4	1	1,29
7/8	1	1,29
18/8	1	1,29
4/4+2/4	1	1,29
4/4+5/4	1	1,29
4/4+6/4	1	1,29

Makam Dizileri	f	%
6/4+4/4	1	1,29
7/2+4/4	1	1,29
12/8+15/8	1	1,29
7/8+9/8+5/8	1	1,29
4/4+6/4+7/4+5/4	1	1,29
Toplam	77	100

Tablo 4 incelendiğinde toplam 77 adet Bilecik türküsünün 32'sinde %41,56 oranıyla 9/8'lik ritmik yapı kullanıldığı görülmektedir. Bu doğrultuda mevcut türkü sayısının yarısına yakın bir oranda ağırlıklı olarak 9/8'lik ritmik yapının kullanıldığı tespit edilmiştir.

Çalışma kapsamında yapılan analiz doğrultusunda, 9/8'lik ritmik yapıda olan tüm Bilecik türkülerinde 2+2+2+3 şeklindeki düzümün kullanıldığı tespit edilmiştir. Bunun dışında, 25 türküde %32,46 oranıyla 4/4'lük ritmik yapının, 5 türküde %5,19 oranıyla 9/4'lük ritmik yapının, 4 türküde yine %5,19 oranıyla 2/4'lük ritmik yapı kullanılırken 1 türküde %1,29 oranıyla 3/4'lük ritmik yapının, 1 türküde %1,29 oranıyla 7/4'lük ritmik yapının, 1 türküde %1,29 oranıyla 7/8'lik ritmik yapının ve 1 türküde de yine %1,29 oranıyla 18/8'lik ritmik yapının kullanıldığı görülmüştür. Çalışma kapsamında incelenen Bilecik türkülerinin bazılarında ise birbirinden farklı ritmik yapıların da bir arada kullanıldığı tespit edilmiştir. Örneğin TRT repertuar numarası 1083 olan "Güzel Adın İsmail" adlı türkünün notasında 4/4'lük ve 2/4'lük ritmik kalıpların bir arada kullanıldığı görülmüştür. Adı geçen türkünün genelinde 4/4'lük ritmik yapı hakimken, 2/4'lük ritmik yapı ise yalnızca müzik cümlelerinin sonunda kullanılmıştır. Bu durumun kaynak kişilerin ilgili türkülerini çoğunlukla kendi sesleriyle icra etmelerinden ve bu türkülerin bazı bölümlerinde ritmik yapının tamamlanmasını beklemeksizin bir sonraki müzik cümlesine başlamak istemelerinden kaynaklandığı görülmüştür. Bir başka Bilecik türküsü örneğinde ise bunun tam tersi bir durumun söz konusu olduğu tespit edilmiştir. TRT repertuar numarası 4403 olan "Karaser'in Ortasında" adlı türkünün ritmik yapısı 4/4'lük iken, türkünün sözleri arasında bulunan saz payına 2/4'lük vuruş değerlerinin eklenmesiyle birlikte 6/4'lük ritmik yapıdaki bir transkripsiyonunun yapıldığı görülmüştür. Bu esasen türkünün genel ritmik yapısını etkileyen bir durum olarak görülmemektedir. Yani türkünün 4/4'lük ritmik yapı doğrultusunda icra edilmesinde bir sakınca yoktur. Aynı duruma örnek olarak TRT repertuar numarası 4180 olan "Biz Üç Kardeş İdik Bindiydik Ata" türküsünde eserin genel yapısı itibarıyla 4/4'lük olan ritmik yapı söz cümlesinin sonuna bir dörtlük birim değer saz payının eklenmesiyle o kısımlar 5/4'lük ritmik yapıda gösterilmiştir. Bu durum türkünün 4/4'lük ritmik yapı kullanılarak da icra edilebileceği anlamına gelmektedir.

Türk halk müziği geleneği doğrultusunda doğaçlama olarak yakılan türküler yaşanmış olayları yansıttıkları için söz konusu türkülerin söz yapısında anlatılmak istenen çeşitli temalar bulunmaktadır. Bu açıdan Bilecik türkülerinin tema (konu) bakımından da incelenmesi gerekmektedir. Bilecik iline kayıtlı olan 77 adet türkü konu/tema bakımından incelenmiş ve bu türkülerde kullanıldığı tespit edilen konular frekans ve yüzdelik oranları doğrultusunda aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 5

Bilecik türkülerinin konu-tema bakından analizi

Ses Aralığı	f	%
Aşk-Sevda	56	72,74
Ağıt	11	14,29
Kına, Düğün	5	6,49
Aşk, Sevda, Ayrılık	3	3,90
Tabiat	1	1,29
İlahi	1	1,29
Toplam	77	100

Tablo 5 değerlendirildiğinde incelenen 77 adet Bilecik türküsünün 56 tanesinde %72,74 oranıyla aşk-sevda, 11 tanesinde %14,29 oranıyla ağıt, 5 tanesinde %6,49 oranıyla kına-düğün, 3 tanesinde %3,90 oranıyla aşk-sevda-ayrılık, 1 tanesinde %1,29 oranıyla tabiat ve diğer 1 adet türküde de yine %1,29 oranıyla ilahi temalarının işlendiği görülmüştür. THM Repertuarında yer alan türkülerin çok büyük bir kısmında aşk-sevda konularının işlendiği bilinmektedir. Bu doğrultuda çalışma kapsamında incelenen 77 adet Bilecik türküsünün 56'sında, yani %72,74'lük büyük bir oranla yine ağırlıklı olarak aşk-sevda temasının işlendiği tespit edilmiştir. TRT THM Repertuarına kayıtlı olan Bilecik türkülerinde en çok ve ağırlıklı olarak Aşk-Sevda konusuna yer verildiği ve genellikle de bu konunun işlendiği görülmüştür.

Türküler söz yapıları açısından değerlendirildiğinde genellikle hece ölçüsüyle oluşturuldukları görülür. Bu açıdan türkülerin, çoğunlukla 8'li ve 11'li hece ölçüleri doğrultusunda oluşturulmuş ezgisel yapılarla müzikal bir kimliğe bürünen halk müziği ürünleri olduklarını söylemek mümkündür. 7'li hece ölçüsü ile oluşturulmuş olan türküler ise mâni formu şeklinde adlandırılan halk müziği eserleri olarak bilinirler. Bu çalışma kapsamında incelenen Bilecik türkülerinin büyük çoğunluğunda yer alan hece ölçüsünün türkülerin tümünde uygulandığı görülürken bazı türkülerde ise kaynak kişi temelli olduğunu düşündüğümüz hece sayılarındaki bazı tutarsızlıklar dikkat çekmektedir. Türkülerin ezgilerine ve ritmik yapılarına bağlı olarak katma ve pekiştirici sözcükler ile ekler bu durumun oluşmasına etken olabilmektedirler. Türkülerdeki genel anlamı değiştirmeyen ancak farklı hece ölçüsü sayılarına sahip olan birtakım sözcüklerin kullanımı da mümkün olabilmektedir. Bu bağlamda, söz konusu bu etkenler de göz önüne alınarak 77 adet Bilecik türküsünün hece yapıları da incelenmiş ve değerlendirilmiştir. Aşağıdaki tabloda Bilecik türkülerinde kullanıldığı tespit edilen hece ölçüleri frekans ve yüzdelik oranları doğrultusunda verilmiştir.

Tablo 6

Bilecik türkülerinin hece ölçüsü bakımından analizi

Hece Ölçüsü	f	%
11'li	35	45,46
7'li	25	32,47
8'li	14	18,19
15'li	2	2,59
Serbest	1	1,29
Toplam	77	100

Tablo 6 değerlendirildiğinde incelenen 77 adet Bilecik türküsünün 35 tanesinde %45,46 oranıyla 11'li hece ölçüsünün, 25 tanesinde %32,47 oranıyla 7'li hece ölçüsünün, 14 tanesinde %18,19 oranıyla 8'li hece ölçüsünün, 2 tanesinde %2,59 oranıyla 15'li hece ölçüsünün ve 1 tanesinde de %1,29 oranıyla serbest hece ölçüsünün kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda Bilecik türkülerinin sözlerinin ağırlıklı olarak 11'li, 7'li ve 8'li hece ölçüleriyle oluşturulduğu anlaşılmaktadır. Bununla birlikte, Türk halk şiirinde 11'li hece ölçüsü Koşma, 7'li hece ölçüsü Mâni, 8'li hece ölçüsü ise Semai formu olarak bilinmektedir. Dolayısıyla da yapılan inceleme sonucunda söz konusu 3 şiir formunun da Bilecik türkülerinde yaygın olarak kullanıldığı görülmüştür.

Türk halk şiirinde kafiye uyumu da tıpkı hece ölçüsü gibi ahenk açısından önemli işleve sahip olan edebi bir düzendir. Çalışma kapsamında analiz edilen 77 adet Bilecik türküsü genelinde kullanıldığı tespit edilen kafiye düzenleri frekans ve yüzdelik oranları doğrultusunda aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 7*Bilecik türkülerinde kullanılan kafiye düzenleri*

Kafiye Düzeni	f	%
aaa/bb	35	45,45
aaba/ccdc	12	15,58
aa/bb	9	11,68
aaba/cc	8	10,39
aaa/bbb	3	3,89
aaaa/bccc	2	2,59
aaa/bbcc	1	1,29
aaba/cdcd	1	1,29
aaba/ccdd	1	1,29
abcb/dddd	1	1,29
abcc/dddc	1	1,29
abb/cc	1	1,29
aa/bb/cc	1	1,29
Kafiyesiz	1	1,29
Toplam	77	100

Tablo 7 değerlendirildiğinde çalışma kapsamında incelenen 77 adet Bilecik türküsünün 35 tanesinde %45,45 oranıyla "aaa/bb" şeklindeki kafiye düzeninin, 12 tanesinde %15,58 oranıyla "aaba/ccdc" şeklindeki kafiye düzeninin, 9 tanesinde %11,68 oranıyla "aa/bb" şeklindeki kafiye düzeninin, 8 tanesinde %10,39 oranıyla "aaba/cc" şeklindeki kafiye düzeninin, 3 tanesinde %3,89 oranıyla "aaa/bbb" şeklindeki kafiye düzeninin, 2 tanesinde %2,59 oranıyla "aaaa/bccc" şeklindeki kafiye düzeninin, ve geriye kalan 8 adet türkünün hepsinde de %1,29 oranında olmak üzere sırasıyla "aaa/bbcc", "aaba/cdcd", "aaba/ccdd", "abcb/dddd", "abcc/dddc", "abb/cc" ve "aa/bb/cc" şeklindeki kafiye düzenleriyle birlikte kafiyesiz düzenin kullanıldığı tespit edilmiştir. Söz konusu 8 adet türküde yer alan bu biçimsel yapıların Bilecik türküleri genelinde en az kullanım sıklığına sahip kafiye düzenleri oldukları görülmüştür.

Tablo 7'de sunulan verilerin ışığında "aaa/bb", "aa/bb", "aaa/bbb", "aaaa/bccc", "aaaa/bbcc" ve "aa/bb/cc" şeklindeki düz kafiye düzenlerinin toplam 51 adet türküde kullanıldığı tespit edilmiştir. Mâni tipi olarak adlandırılan "aaba/ccdc", "aaba/cc" ve "aaba/ccdd" şeklindeki kafiye düzenlerinin toplam 21 adet türküde, "aaba/cdcd" şeklindeki çapraz kafiye düzeninin de 1 adet türküde kullanıldığı görülmüştür. Bunlara ek olarak, belirli bir kafiye düzenine sahip olmayan 1 adet türkü de tespit edilmiştir.

Tablo 7'ye göre, bentlerden (üçlü dizeler) ve kavuştaklardan oluşan "aaa/bb" şeklindeki düz kafiye düzeninin %45,45 oranıyla Bilecik türküleri içerisindeki en yüksek kullanım sıklığına sahip olduğu görülmektedir. Bilecik türküleri genelinde kullanılan ve "aaba/ccdc" şeklindeki dörtlüklerden oluşan mâni tipli kafiye düzeni de %15,86 oranıyla kullanım sıklığı açısından ikinci sırada yer almaktadır. Yine Bilecik türküleri içerisinde beyitlerden oluşan "aa/bb" şeklindeki düz kafiye düzeninin de %11,68 oranıyla kullanım sıklığı bakımından üçüncü sırada olduğu anlaşılmaktadır. Dörtlüklerden oluşan ve "aaba/cc" şeklinde olan mâni tipli kafiye düzeni ise kavuştaklı Bilecik türküleri içerisinde %10,39 oranıyla dördüncü sırada bulunmaktadır. Dolayısıyla da sırasıyla "aaa/bb", "aaba/ccdc", "aa/bb" ve "aaba/cc" şeklindeki biçimsel yapıların bu çalışma kapsamında analiz edilen 77 adet Bilecik türküsü genelinde en çok kullanılan kafiye düzenleri olduğu tespit edilmiştir.

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu çalışmanın amacı doğrultusunda aşağıdaki şu sonuçlara ulaşılmıştır:

TRT THM Repertuarında Bilecik yöresine ait toplam 77 adet eserin kayıtlı olduğu tespit edilmiştir. Bilecik yöresine ait olan bu türküler makamsal açıdan değerlendirildiğinde ise 13 tanesinde Hüseyni, 12 tanesinde Uşşak, 11 tanesinde Hicaz, 11 tanesinde Gülizar, 10 tanesinde Segâh, 4 tanesinde Eviç, 3 tanesinde Mahur, 2 tanesinde Karcıgar, 2 tanesinde Nikriz, 1 tanesinde Buselik ve yine 1 tanesinde Ferahnak makamlarının kullanıldığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte, yine Bilecik yöresine ait olan söz konusu türkülerin 2 tanesinde Hüseyni+Hicaz, 1 tanesinde Segâh+Hüzzam, 1 tanesinde Karcıgar+Mahur, 1 tanesinde Rast+Zirgüleli Suzinak, 1 tanesinde Buselik+Uşşak ve yine 1 tanesinde Çargâh+Bayati Şiraz makamlarının kullanıldığı tespit edilmiştir. İncelenen 77 adet türkünün 6'sında iki farklı makamın bir arada kullanıldığı görülmüştür. Çalışma kapsamında incelenen Bilecik yöresi türkülleri ses sahası açısından değerlendirildiğinde ise 5 ilâ 10 ses aralığında oldukları tespit edilmiştir.

Çalışma kapsamındaki 77 adet Bilecik türküsü ritmik yapıları bakımından incelendiğinde; bu türkülerden 32 tanesinin 9/8'lik, 25 tanesinin 4/4'lük, 5 tanesinin 9/4'lük, 4 tanesinin 2/4'lük, 1 tanesinin 3/4'lük, 1 tanesinin 7/4'lük, 1 tanesinin 7/8'lik ve yine 1 tanesinin 18/8'lik ritmik yapıda olduğu tespit edilmiştir.

Söz konusu 77 adet Bilecik türküsü edebi açıdan da incelenmiş ve bu türkülerin 56 tanesinde Aşk-Sevda, 11 tanesinde Ağıt, 5 tanesinde Kına- Düğün, 3 tanesinde Ayrılık, 1 tanesinde Tabiat (1) ve yine 1 tanesinde de İlahi temasının işlendiği tespit edilmiştir.

Bilecik yöresine ait 77 adet türkü sözlerindeki hece ölçüsü kullanımı bakımından incelendiğinde ise bu türkülerin 35 tanesinde 11'li hece ölçüsünün, 25 tanesinde 7'li hece ölçüsünün, 14 tanesinde 8'li hece ölçüsünün, 2 tanesinde 15'li hece ölçüsünün ve 1 tanesinde de serbest hece ölçüsünün kullanıldığı tespit edilmiştir.

Çalışmaya konu olan 77 adet Bilecik türküsü sözlerindeki kafiye düzeni açısından incelendiğinde ise bu türkülerin 35 tanesinde "aaa/bb" şeklindeki kafiye düzeninin, 12 tanesinde "aaba/ccdc" şeklindeki kafiye düzeninin, 9 tanesinde "aa/bb" şeklindeki kafiye düzeninin, 8 tanesinde "aaba/cc" şeklindeki kafiye düzeninin, 3 tanesinde "aaa/bbb" şeklindeki kafiye düzeninin, 2 tanesinde "aaaa/bccc" şeklindeki kafiye düzeninin ve geriye kalan diğer 8 adet türküde ise sırasıyla "aaa/bbcc", "aaba/cdcd", "aaba/ccdd", "abcb/dddd", "abcc/dddc", "abb/cc" ve "aa/bb/cc" şeklindeki kafiye düzenleriyle birlikte kafiyesiz düzenin kullanıldığı tespit edilmiştir.

TRT Türk Halk Müziği Repertuarındaki ve Repertuar Türkülleri Külliyesi'ndeki (REPERTÜKÜL) Bilecik türkülerinin incelenmesi sonucunda bu yöreye ait türkülerde en çok ve ağırlıklı olarak Hüseyni, Uşşak, Hicaz, Gülizar, Segâh ve Eviç makamlarının kullanılmış olduğunu söylemek mümkündür. Hüseyni makamını ve dizisini tarihsel süreç içerisinde ele alarak günümüzdeki şekli ile karşılaştıran Kınık (2011, s. 469), geçmiş yüzyıllar içerisinde bazı küçük çaplı değişimler olmasına rağmen bu makamın ana yapısının ve özgünlüğünün muhafaza edildiğini vurgulamaktadır. Aynı zamanda Kınık, Hüseyni makamının Türk halkının müzik hafızasına çok kolay yerleştiğini ve Anadolu'nun birçok yöresinde de bu makamın kullanılma sıklığı ile ön planda olduğunu belirtmektedir. Dolayısıyla Kınık tarafından verilen bu bilgiler, birçok yörede olduğu gibi Hüseyni makamının Bilecik yöresine ait türkülerde de yüksek orandaki kullanılma nedenini açıklar niteliktedir.

Bilecik türkülerinin ritmik yapı açısından incelenmesi sonucunda bu türkülerde 9/8'lik usulün yüksek oranda kullanıldığı görülmüştür. Konu ile ilgili olarak Eroğlu (2017, s. 525), çalışmasında Bilecik, Sakarya ve Kocaeli illerinde yaşayan ve "Manav" olarak tabir edilen yerli Türkmenlerin halk müziklerinin dikkat çekici olduğunu ve usul bakımından da 9/8'lik ritmik yapılarıdaki zeybeklere ve karşılamalara da rastlandığını belirtmektedir. Aynı zamanda Bilecik iline komşu olan Eskişehir ilinin türkülleri ile ilgili çalışma yapan Demirçe Altıntaş (2024, s. 516) ise 9/8'lik ritmik yapıya sahip 31 adet türkü bulunduğunu ve bu türkülerin %37 oranla en yüksek değere sahip olduğunu belirtmiştir. Bu açıdan bakıldığında yakın kültürel coğrafyada yaşayan toplulukların müzik ürünlerinde benzer şekilde 9/8'lik ritmik yapının yaygın olarak kullanıldığı söylenebilir.

TRT Türk Halk Müziği Repertuarında ve Repertuar Türkülleri Külliyesi REPERTÜKÜL adlı web platformunda kayıtlı olan çeşitli yörelere ait halk türkülleri incelendiğinde, genel olarak bu türkülerin yakıldıkları makamların perde kapasitelerine ve seyir özelliklerine de bağlı olarak esasen 3 ila 14 ses aralığındaki ses genişliklerine sahip oldukları görülmektedir. 5 ilâ 10 ses aralığında olduğu tespit edilen Bilecik yöresi türkülerinin Türk Halk Müziği Repertuarında yer alan diğer yörelere ait birçok türkünün ses sahalarıyla uyumlu bir yapı sergilediği ortadadır.

Çalışma kapsamında ulaşılan sonuçların doğrultusunda aşağıdaki şu önerilerde bulunmak mümkündür:

Bilecik türkülerinin Türk halk müziği alanına yönelik akademik çalışmalar ekseninde ayrıntılı müzikal ve edebi analizleri yapılabilir ve ayrıca Türk halk bilimi uzmanlarının, Türk halk edebiyatı uzmanlarının ve Türk halk müziği sanatçılarının Bilecik türkülerine ilişkin bilgi birikimleri ve deneyimleri bu konu üzerine çalışan akademisyenler ve diğer araştırmacılar tarafından gerçekleştirilecek kişisel görüşmeler yoluyla kayıt altına alınabilir. Bununla birlikte, TRT THM Repertuarına kayıtlı olan tüm Bilecik türkeleri, özgün yöresel tavrı ve hançere özelliklerine uygun bir şekilde ve Bilecik yöresine özgü otantik-geleneksel halk çalgılarıyla yeniden seslendirilip kaydedilerek dijital müzik platformlarına aktarılabilir ve böylelikle Bilecik türkülerinin bu unsurlar doğrultusunda yeniden gerçekleştirilecek olan icra kayıtları Türk halk müziği alanına yönelik çalışan akademisyenlerin, araştırmacıların, sanatçıların ve öğrencilerin hizmetine sunulabilir. Buna ek olarak, Bilecik türkülerinin makamsal, ezgisel, ritmik ve edebi özelliklerinin akademik ve sanatsal bir bakış açısı doğrultusundaki kapsamlı tanıtımı ve sunumu amacıyla gerek Kültür Bakanlığı tarafından ve gerekse üniversitelerin halk kültürü araştırmaları merkezleri ve müzikle ilgili birimleri tarafından bu konuya yönelik olarak açıklamalı konserler, müzik söyleşileri, sempozyumlar, kongreler, konferanslar, paneller, seminerler ve webinarlar düzenlenebilir. Bilecik türkeleri üzerine yapılacak olan nitelikli akademik çalışmalar ve sanatsal etkinlikler, özellikle de üniversitelerin konservatuvar birimlerinde, güzel sanatlar fakültesi müzik/müzikoloji bölümlerinde ve eğitim fakültesi müzik öğretmenliği bölümlerinde eğitim gören öğrencilerin Türk halk müziği kültürlerinin, bilgilerinin ve farkındalıklarının artırılmasına ve söz konusu öğrencilerin Türk halk müziğini daha iyi, doğru, sağlıklı ve geleneğe uygun bir şekilde öğrenip özümsemelerine ve bu müziği gerek vokal gerekse enstrümantal olarak iyi ve yüksek bir düzeyde icra edebilmelerine ilişkin kayda değer nitelikte katkılar ve yararlar sağlayabilir. Bunlara ek olarak Bilecik yöresi türkülerinin müzikal ve edebi özelliklerinin yanı sıra tarihsel, kültürel, sosyolojik ve antropolojik açılarından da incelenmesi, TRT THM Repertuarı dışındaki farklı kaynaklarda yer alan Bilecik türkülerinin de ayrıntılı olarak incelemeye tabi tutulması, yeni Bilecik türkülerinin tespiti için Bilecik yöresi genelinde kapsamlı derleme çalışmalarının yapılması ve Bilecik yöresi türkülerinin coğrafi ve kültürel açıdan komşu ya da yakın olduğu diğer yörelerin türküleriyle olan benzerliklerini, ortak özelliklerini ve farklılıklarını ortaya koymak adına kapsamlı ve analitik nitelikte akademik çalışmalar yapılması önerilebilir.

Etik kurul onayı

Bu çalışmada, Etik Kurul onayı gerektiren her hangi bir veri toplama işlemi yapılmamıştır.

Yazarlık katkısı

Çalışmanın tasarımı ve konsepti: EU, Kİ; verilerin toplanması: EU, Kİ; sonuçların analizi ve yorumlanması: EU, Kİ; çalışmanın yazımı: EU, Kİ. Tüm yazarlar sonuçları gözden geçirmiş ve makalenin son halini onaylamıştır.

Finansman kaynağı

Yazarlar, çalışmanın herhangi bir finansman almadığını beyan etmektedir.

Çıkar çatışması

Yazarlar, herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmektedir.

Ethical approval

No data collection process requiring Ethics Committee approval was carried out in this study.

Author contribution

Study conception and design: EU, Kİ; data collection: EU, Kİ; analysis and interpretation of results: EU, Kİ; draft manuscript preparation: EU, Kİ. All authors reviewed the results and approved the final version of the article.

Source of funding

The authors declare the study received no funding.

Conflict of interest

The authors declare that there is no conflict of interest.

KAYNAKLAR

Arseven, V. (2004). *Biyografisi, makaleleri ve müzik eserleri*. Türksöy Genel Müdürlüğü.

Bekki, S. (2004). *Baş yastıkta göz yolda: Sivas türküleri*. Kitabevi.

Bilecik İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Web Sayfası. (t.y.-a). Genel bilgiler. 1 Eylül 2024 tarihinde <https://bilecik.ktb.gov.tr/TR-69064/genel-bilgiler.html> adresinden erişildi.

- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2019). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* (26. bs.). Pegem Akademi.
- Büyükyıldız, H. Z. (2009). *Türk halk müziği*. Papatya Yayıncılık.
- Demirçe Altıntaş, P. (2024). Türk halk müziği repertuarında yer alan Eskişehir türkülerinin müzikal ve edebi incelenmesi. *Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences*, 10(6), 812-821.
- Elçi, A. C. (1997). *Muzaffer Sarısözen: Hayatı, eserleri ve çalışmaları*. Kültür Bakanlığı Yayını.
- Emnalar, A. (1998). *Tüm yönleriyle THM ve nazariyatı*. Ege Üniversitesi Basımevi.
- Eroğlu, T. (2017). Türk halk müziğinin Türkiye'deki coğrafi bölgelere göre temel özellikleri bakımından incelenmesi. *The Journal of Academic Social Sciences*, 5(41), 513-527.
- İmik, Ü. (2014). Türkülerimizdeki hoşgörü temasına toplumsal bakış ve Hacı Bektaş Veli. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi*, 69, 181-200.
- Karadeniz, M. E. (1983). *Türk musikisinin nazariye ve esasları*. İş Bankası Kültür Yayınları.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemi* (27. bs.). Nobel Yayınları.
- Kaya, C. V. (2014). *Ankara Devlet Konservatuarı'nın halk müziği alan araştırmaları kataloğu* (Tez No.359967) [Yüksek lisans tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurumu Ulusal Tez Merkezi.
- Kınık, M. (2011). Türk halk müziği kültüründe birleştirici unsur olarak Hüseyini dizisi ve Hüseyini türküler. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(16), 455-469.
- Nacaklı, Z. (2007). *Halk ezgilerine dayalı viyola albümü*. Bilge Matbaacılık.
- Özbek, M. (1994). *Folklor ve türkülerimiz*. Ötüken Yayınları.
- Özkan, İ. H. (2006). *Türk musikisi nazariyatı ve usulleri*. Ötüken Yayınları.
- Say, A. (1992). *Müzik ansiklopedisi* (2. Cilt). Odak Ofset.
- T.C. Bilecik Valiliği Web Sayfası. (n.d.). Bilecik tarihi. 1 Eylül 2024 tarihinde <http://www.bilecik.gov.tr/ilimizin-tarihcesi> adresinden erişildi.
- TRT Türk Halk Müziği Repertuarında ve Repertuar Türküleri Külliyyatı. (2024). Repertükül. 8 Aralık 2024 <https://www.repertukul.com> adresinden erişildi.
- Ungay, M. H. (1981). *Türk musikisinde usüller ve kudüm*. Türk Musikisi Vakfı.
- YeğİN, A., Badıllı, A., İsmail, H. ve Çalım, İ. (1992). *Osmanlıca-Türkçe ansiklopedik büyük lügat*. Türdav.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (10. bs.). Seçkin Yayıncılık.

EXTENDED ABSTRACT

1. Introduction

Located in the south-east of the Marmara Region, Bilecik is situated on the crossroads of the Marmara, Black Sea, Central Anatolia and Aegean Regions. Bilecik is neighbored by Bolu and Eskişehir in the east, Kütahya in the south, Bursa in the west and Sakarya in the north. The Bilecik region, which has rich natural beauties, bears the traces of history from ancient times to the present day. Bilecik province is known as one of the smallest provinces in Turkey with an area of 4302 km². Bilecik province has 243 villages in Bozüyük, Gölpazarı, İnhisar, Osmaneli, Pazaryeri, Söğüt and Yenipazar districts. The known history of the Bilecik region begins with the Thynes, one of the Thracian tribes, in the 1950s BC in antiquity. In later periods, Bilecik region came under the rule of Egypt, Hittite, Phrygian, Cimmerian, Lydian, Persian, Macedonian, Bithynian Kingdom, Roman Empire, Byzantine Empire and Ottoman Empire respectively. The first known name of Bilecik region in history is Belekoma. Söğüt district of Bilecik, which has hosted many civilizations throughout its history, has a great importance as the place where the Ottoman Empire was founded. Today, there are many tombs, mosques, inns, baths, civil architecture, etc. dating back to the Ottoman period in Bilecik, which contains many archaeological and historical artifacts.

One of the methods of expressing the feelings and thoughts of various ethnic communities, which have established civilizations in different parts of the world throughout human history, in line with their cultural traditions and lifestyles, is the traditional folk music created by these societies on the axis of their own cultural identity. These pieces of folk music belonging to different nations around the world are passed down from generation to generation and gain anonymity. Traditional Turkish folk music has also acquired this anonymity thanks to centuries of intergenerational oral culture transmission and the ancient cultural memory of Anatolia.

Turkish folk music, which has been kept alive as a deep-rooted and rich cultural heritage in Anatolia for centuries and has an ancient history, is a traditional music genre consisting of simple melodies and lyrics that deal with the unique character, emotions, thoughts, joys, sorrows, dreams, hopes, traditions, customs, beliefs, values, cultural identity, in short, all the experiences of the Anatolian people.

This study aims to analyze the folk songs of Bilecik province, which has a deep-rooted historical past and a rich local culture, from a musical and literary perspective. In this context, the study aims to answer the question "Which musical and literary characteristics do Bilecik folk songs in TRT Turkish Folk Music Repertoire have?". In addition, the study is important because it is the first academic article on the musical and literary analysis of Bilecik folk songs. In addition, this study is also important in terms of identifying and revealing the musical and literary components and codes of Bilecik folk songs through content analysis.

2. Method

This study, which is structured in line with the qualitative research method, was carried out using literature review, document review and content analysis techniques. In the study, Bilecik folk songs in the TRT Turkish Folk Music Repertoire were identified using literature review and document analysis techniques. Within the scope of the study, a resource research was conducted for Bilecik folk songs and in line with this research, it was determined that Bilecik folk songs were included in the TRT TFM Repertoire and two books published as a result of ethnographic field research. These published works are books containing the notes of newly compiled Bilecik folk songs. The first of these books is titled "Bilecik Folk Songs" prepared by Abdullah Gündüz and the second one is titled "Folk Songs in the Chest" prepared by Harun Taşçı and Harun Atapay. However, the study is limited to the musical and literary analysis of the folk songs belonging to the Bilecik region, which have been audited and included in the TRT Turkish Folk Music Archive. In the light of the data obtained in this context, 77 recorded Bilecik folk songs were subjected to content analysis and examined under the categories of maqam scale, sound width, rhythmic structure, subject, syllabic meter structure and rhyme scheme, and the distribution of the findings obtained as a result of this analysis through tables and graphs were shown in numerical expressions and the findings in question were interpreted using the descriptive analysis method.

3. Findings and Results

For the purpose of the study, the Turkish Folk Music Repertoire published by the TRT Music Department was scanned using the document review technique, and as a result, 77 registered folk songs belonging to the Bilecik region were identified in the relevant repertoire. These folk songs were analyzed musically and literarily and the general character and structure of Bilecik region folk songs were revealed. In this context, the findings obtained for 77 Bilecik folk songs, which were analyzed musically and literary, were presented and interpreted with tables and graphs. In the musical analysis of Bilecik folk songs within the scope of the study, data on the maqam scales, resolving tones, sound fields and rhythmic structures of these folk songs were analyzed. In the literary analysis, the subjects covered in these folk songs, syllable meters and rhyme schemes in their lyrics were analyzed.

It was determined that a total of 77 works belonging to the Bilecik region were registered in the TRT TFM Repertoire. When these folk songs belonging to Bilecik region are evaluated in terms of maqam, it is determined that Hüseyni maqam is used in 13 of them, Uşşak in 12, Hicaz in 11, Gülizar in 11, Segâh in 10, Eviç in 4, Mahur in 3, Karcıgar in 2, Nikriz in 2, Buselik in 1, and Ferahnak in 1. In addition, it was concluded that Hüseyni + Hicaz, Segah + Hüzam, Karcıgar + Mahur, Rast + Zırgüleli Suzinak, Buselik + Uşşak and Çargâh + Bayati Şiraz maqams were used in 2, 1, 1, 1, 1 and 1 of these folk songs belonging to Bilecik region, respectively. In 6 of the 77 folk songs, it was seen that two different maqams were used together. When the Bilecik region folk songs analyzed within the scope of the study were evaluated in terms of sound field, it was determined that they were in the sound range of 5 to 11.

When 77 folk songs of Bilecik region are evaluated in terms of sound range, it is seen that 19 of them use 7-sound range and 19 of them use 8-sound range. At the same time, 6-sound range was used in 14 folk songs and 9-sound range was used in 14 folk songs. While there are 7 folk songs with 10-sound range, 4 folk songs with 5-sound range were identified. In line with these data obtained, it has been determined that the folk songs in the 7 and 8-sound range songs constitute the majority in the folk songs of Bilecik region.

When 77 Bilecik folk songs within the scope of the study were analyzed in terms of their rhythmic structures; it was concluded that 32 of these folk songs were in 9/8, 25 of them were in 4/4, 5 of them were in 9/4, 4 of them were in 2/4, 1 of them was in 3/4, 1 of them was in 7/4, 1 of them was in 7/8 and 1 of them was in 18/8 rhythmic structure.

These 77 Bilecik folk songs were also analyzed from a literary point of view and it was concluded that 56 of these folk songs dealt with the theme of Love, 11 of these folk songs dealt with Lament, 5 of these folk songs dealt with Henna-Wedding ceremony, 3 of these folk songs dealt with Separation, 1 of these folk songs dealt with Nature and 1 of these folk songs dealt with the theme of Hymn.

When 77 folk songs belonging to Bilecik region were analyzed in terms of the use of syllable meter in the lyrics, it was concluded that 35 of these folk songs used 11-syllable meter, 25 of them used 7-syllable meter, 14 of them used 8-syllable meter, 2 of them used 15-syllable meter and 1 of them used free syllable meter.

When 77 Bilecik folk songs subject to the study are analyzed in terms of rhyme scheme in their lyrics, it is seen that 35 of these folk songs have the rhyme scheme "aaa / bb", 12 of them have the rhyme scheme "aaba / cc", 9 of them have the rhyme scheme "aa / bb", 8 of them have the rhyme scheme "aaba / cc", in 3 of them, the rhyme scheme of "aaa/bbb", in 2 of them the rhyme scheme of "aaaa/bccc", and in the remaining 8 folk songs, the rhyme scheme of "aaa/bbcc", "aaba/cdcd", "aaba/ccdd", "abcb/dddd", "abcc/dddc", "abb/cc", "aa/bb/cc" and the rhyme scheme without rhyme were used respectively.

When the 77 Bilecik folk songs, which were subjected to musical and literary analysis in line with this study, are evaluated in general, it is seen that these folk songs are mainly composed in Hüseyni, Uşşak, Hicaz and Segâh maqams, although they contain diversity in terms of maqam, and that they include different maqam compositions (i.e. the use of two maqams together) in their structure, albeit in small numbers; they are composed of 5 to 11 voices in terms of sound field, and although they vary in terms of rhythmic structure, they are mainly composed with the use of rhythmic scales in 9/8 unsymmetrical rhythmic scale and 4/4 symmetrical rhythmic scale, in line with the various themes they have, it has been concluded that they mostly deal with the subjects of Love and Lamentation, and in terms of the use of syllable meter in their lyrics, it has been concluded that they mainly have rhyme schemes in the form of "aaa / bb", "aaba / cc", "aa / bb" and "aaba / cc". It has been concluded that the folk songs of Bilecik province, which is located at the intersection of three regions in terms of its historical past and geographical location, offer a rich variety of Turkish folk music in terms of their maqams, rhythmic structures and themes.